

تحلیل و بررسی رفتار فونداسیون تجهیزات دوار در اثر لرزش ناشی از عملکرد تجهیزات دوار

رضا ولی محمدی، دانشجوی کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی دانش پژوهان پیشرو^۱

Rezavalimohamadi@gmail.com

حسین عموشاهی، استادیار، دانشگاه اصفهان

Amoushahi62@yahoo.com

چکیده

با توجه به اهمیت تجهیزات دوار در صنایع و استفاده از طراحی و نقشه های قدیمی شرکت های خارجی، لازم است تحقیقات و پژوهش های بیشتری در خصوص تاثیر لرزش ناشی از عملکرد این تجهیزات بر روی فونداسیون آنها صورت پذیرد تا از خرابی ها و توقف تولید جلوگیری بعمل آید. در این تحقیق، بررسی رفتار فونداسیون تجهیزات دوار در اثر لرزش ناشی از عملکرد ماشین در فونداسیون با ارتعاش های متفاوت منتج از عملکرد تجهیز مورد مطالعه قرار گرفته است. فونداسیون تجهیز از نوع فونداسیون بلوکی بوده و تحت اثر بارهای دینامیکی، بارهای استاتیکی و بارهای ویژه تجهیزات دوار می باشد. کلیه ارتعاش ها در سه حالت کارکرد نرمال دستگاه، حداکثر دور کارکرد دارای عیب مکانیکی و حداقل دور کارکرد دارای عیب مکانیکی داده برداری گردیده و داده ها آنالیز و فرکانس منتج از این ارتعاش ها در مدل سازی به فونداسیون تجهیز منتقل گردیده است. سپس رفتار سازه از نظر تغییر شکل، جابجایی، تنش، رشد و گسترش ترک مورد ارزیابی قرار گرفته است. آنالیز ارتعاشات توسط نرم افزار SPECTRA PRO صورت پذیرفته است و مدل سازی و تحلیل فونداسیون در نرم افزار المان محدود ABAQUS با فرض رفتار غیر خطی مصالح صورت گرفته است. نتایج بدست آمده نشان دهنده این است که هر چه مقدار و زمان ارتعاش بیشتر باشد ترک نیز گسترش بیشتری می یابد و تنش فشاری و تنش کششی مصالح گروت در محل اتصال میله مهار و پد افزایش می یابد و باعث تخریب این بخش می گردد که با مشاهدات موردی از نمونه های واقعی مطابقت دارد. با افزایش مقاومت فشاری گروت از میزان تنش و ترک کاسته می شود.

واژه های کلیدی: فونداسیون تجهیزات دوار، المان محدود، تنش فشاری، تنش کششی، گروت

^۱ نویسنده مسئول

۱- مقدمه

با ترکیب داده برداری میدانی و مدل سازی در نرم افزار المان محدود *ABAQUS* بصورت غیر خطی رفتار فونداسیون به عنوان یک سازه از قبیل تغییر مکان، جابجایی، تنش، رشد و گسترش ترک بررسی خواهد شد.

۲- مشخصات سازه، بتن و مصالح فونداسیون، مقادیر ارتعاش، فرضیه ها و روش مدل سازی

فونداسیون بر روی یک سطح خاک با چگالی 1700 کیلوگرم بر مترمکعب، ضریب پواسون 0.3 و مدول یانگ 10×75 استقرار یافته است و بتن مگر و یک سوم از ارتفاع فونداسیون در خاک دفن شده است که می توان در این ارتباط از روابط نواک استفاده نمود و جهت تحلیل دینامیکی ارتعاش، فونداسیون بر روی محیط نیمه بینهایت الاستیک خاک منظور و مدل سازی گردیده است که بتوان اثر ارتعاش را بصورت گهواره ای و لغزشی به خوبی مدل سازی نمود.

مکانیک شکست که رفتار ماده را در ترک و نوک ترک بررسی می نماید دارای شاخه های مختلفی شامل مکانیک شکست مواد شکل پذیر، ترد و شبه ترد است. رویکرد الاستیک خطی مکانیک شکست^۲ که برای مصالح ترد مانند شیشه استفاده می گردد. برای مصالحی همچون بتن که در زمره مواد شبه ترد قرار دارد با توجه به ساختار تشکیل دهنده بتن که

تجهیزات دوار جزء تجهیزات کلیدی و پراهمیت صنعت بویژه صنایع نفت، گاز و پتروشیمی می باشند. این تجهیزات با توجه به ماهیت عملکردی و مکانیسم عمل دارای لرزش می باشند که این لرزش به فونداسیون تجهیز منتقل می گردد. هر چند تاکنون مطالعاتی بر روی اثر لرزش در فونداسیون تجهیزات صورت پذیرفته است و در استانداردها و دستورالعمل های شرکت های مختلف مقادیر و معیارهایی تعریف گردیده است اما متأسفانه برخی از این تحقیقات و یافته ها در اختیار عموم محققین و کاربرها قرار نگرفته است. بنابراین بررسی موضوع با توجه به اطلاعات بروز رسانی شده و تحقیقات بروز دارای اهمیت می باشد.

با توجه به گسترش و پیشرفت تکنولوژی در زمینه صنایع و ورود ماشین ها و تجهیزات با سرعت بالا و به طبع آن افزایش لرزش و انتقال این لرزش به سازه و فونداسیون و نگه دارنده های تجهیزات، بررسی و تحلیل این موضوع جهت تجهیزات دوار بیش از پیش دارای اهمیت است.

تحلیل و طراحی فونداسیون تجهیزات توجه بسیاری نیاز دارد زیرا تنها با بارهای استاتیکی درگیر نیست و بارهای دینامیکی ناشی از کار تجهیز نیز در تحلیل و طراحی دخیل است. تجربه نشان داده است که در صورت عدم طراحی مناسب فونداسیون تجهیزات دوار یا افزایش لرزش و بار دینامیکی و عدم رفع عیوب، عملکرد تجهیزات دچار نقصان شده و به طبع آن تخریب و عیوب فونداسیون تجهیزات با سرعت بیشتری پدیدار می گردد که اثرات مخربی بر روی فرآیند تولید خواهد

داشت بنابراین بررسی این موضوع دارای اهمیت ویژه ای می باشد.

² Linear Elastic Fracture Mechanics

شامل سیمان، سنگدانه‌های ریز و درشت، آب و افزودنی‌های مختلف با نسبت‌های ترکیب متفاوت و همچنین تخلخل موجود در بتن است، رویکرد خطی قابل استفاده نمی‌باشد و می‌بایست از رویکرد غیرخطی در مکانیک شکست استفاده نمود.

در مباحث مکانیک شکست بتن و با رویکرد المان محدود، دو رویکرد ترک پخشی^۳ و ترک مجزا^۴ وجود دارد. در رویکرد ترک پخشی، المان حاوی ترک به صورت یک محیط پیوسته در نظر گرفته می‌شود که روابط المان محدود حاکم بر آن تغییر کرده‌است. بطور مثال رابطه تنش- کرنش متناسب با شرایط بتن ترک خورده اصلاح می‌شود. این روش به علت فرض پیوسته بودن محیط ماده شرایط مناسب‌تری برای محاسبات کامپیوتری دارد اما نقطه ضعف آن این است که رفتار بتن ترک خورده را به صورت تقریبی پیش‌بینی می‌کند و نمی‌تواند اطلاعات دقیقی از بازشدگی دهانه ترک یا مسیر ترک را بیان نماید. در روش ترک مجازی ذیل رویکرد ترک مجزا، بتن به عنوان یک نهاد هندسی معرفی می‌گردد و در آن شرایط ناحیه پیشرفت شکست^۵ از جمله شکل هندسی و نیروهای چسبندگی به عنوان بخشی از شرایط مرزی مسئله مد نظر قرار خواهد گرفت. بدلیل نزدیک بودن رویکرد تحلیلی در این روش به وضعیت فیزیکی حقیقی ماده، این روش دقیق‌ترین روش تحلیل ترک در بتن است.

در مدل ترک مجازی دو مفهوم اصلی عبارتند از ناحیه پیشرفت ترک و تابع نرم شونده‌گی کششی، ناحیه پیشرفت ترک دراز و باریک و ناحیه‌ای است شامل ریز ترک‌ها که

همچنان المان‌هایی در آن وجود دارند که نیرو را منتقل می‌کنند بنابراین در تحلیل ترک با استفاده از مدل ترک مجازی، علاوه بر میدان‌های تنش و کرنش، می‌بایست شکل هندسی المان‌ها و نیروهای چسبندگی که خود مشخص‌کننده شرایط مرزی مسئله هستند نیز برای حل مسئله مد نظر قرار گیرند.

مدل خسارت پلاستیک بتن^۶ تکنیکی است که قابلیت نشان دادن رفتار غیرخطی و خصوصیات خرابی مواد شبه ترد همچون بتن را دارد. تعیین رفتار غیرخطی بتن مهمترین مرحله در مدلسازی عددی سازه‌های بتن آرمه می‌باشد. در نرم افزار المان محدود آباکوس، رفتار غیرخطی مصالح ترد را می‌توان به سه روش؛ مدل ترک پخشی، مدل شکست ترد و مدل خسارت پلاستیک بتن تعریف کرد. هر یک از این مدل‌ها دارای مزایایی می‌باشند که می‌توانند بر حسب نیاز مورد استفاده قرار گیرند. مدل خسارت بتن تنها مدلی است که در هر دو تحلیل استاتیکی و دینامیکی قابل استفاده است. در این مدل فرض بر این است که ترک کششی و خرد شدگی فشاری دو جنبه اصلی مکانیسم گسیختگی بتن می‌باشد و برای مدل سازی شکست مصالح ترد تحت بارگذاریهای چرخه-ای (کشش و فشار متناوب) همانند ارتعاش طراحی شده است به طوری که امکان بازیابی سختی در طی بارهای رفت و برگشتی وجود دارد. این مدل توانایی پیشگویی محل و جهت تشکیل ترک را دارا می‌باشد. به منظور اجتناب از خرابی‌های زیاد در المان‌ها، مش بندی المان‌ها در مدل خسارت پلاستیک بتن می‌بایست در چند مرحله بازنگری گردد یا از تکنیک Adaptive Meshing استفاده گردد. مدل خسارت

³ Smeared Crack

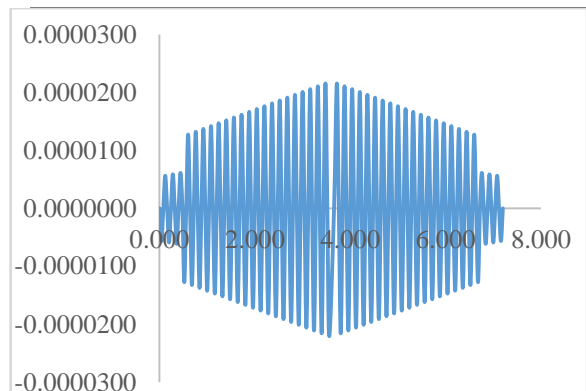
⁴ Discrete Crack

⁵ Fracture Process Zone

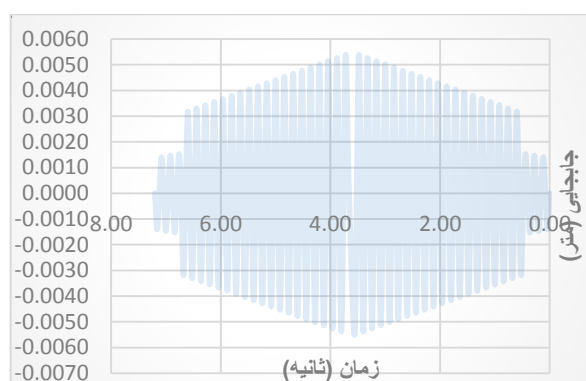
⁶ Concrete Damage Plasticity

جدول (۶): مقادیر پارامترهای آسیب کششی بتن

Damage Parameter	Cracking Strain
0	0
0.996	0.00127

شکل (۱): مقادیر ارتعاش وارد شده به فونداسیون در مرحله اول

شکل (۲): مقادیر ارتعاش وارد شده به فونداسیون در مرحله دوم

۳- نتایج و بحث

با اعمال ارتعاش به فونداسیون با مقادیر ارتعاش در حالت نرمال سازه دچار تغییر شکل و ترک نمی‌گردد (شکل ۵ و ۶ و ۷) ولی با افزایش مقدار ارتعاش به خارج از محدوده قابل پذیرش گروت سطح فونداسیون و فونداسیون سازه و گروت اطراف میله‌های مهار دچار ترک خوردگی می‌گردد (شکل ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱) که با نمونه‌های واقعی منطبق می‌باشد (شکل ۱۲ و ۱۳). با افزایش مقاومت فشاری گروت به میزان ۲۵

K	0.67
Viscosity Parameter	0.001

جدول (۳): مقادیر پارامترهای تنش- کرنش فشاری بتن

Yield Stress (MPa)	Inelastic Strain
19.74	0
23.21	0.0000139112
27.81	0.000218374
29.91	0.000729167
24.56	0.001840651
18.58	0.002872025
11.10	0.005056647
7.35	0.006958593

جدول (۴): مقادیر پارامترهای تنش- کرنش کششی بتن

Yield Stress (MPa)	Cracking Strain
29.91	0
0	0.00127

جدول (۵): مقادیر پارامترهای آسیب فشاری بتن

Damage Parameter	Inelastic Strain
0	0
0	0.0000139112
0	0.000218374
0	0.000729167
0.1	0.001840651
0.3	0.002872025
0.5	0.005056647
0.7	0.006958593

- Kempfert H G., Gebreselassie B., *Excavations and Foundations in Soft Soils*, 1st edition, Springer Berlin, 2006.
- Maurice L., Adams JR., *Rotating Machinery Vibration from Analysis to Troubleshooting*, Marcel Dekker Inc, New York, 2001.
- Munde K.H., "Vibration Analysis of Roto Dynamic Model: Foundation", *International Journal of Engineering Science and Computing*, Vol.6, No.5, pp.5489-5492, 2016.
- Murthy V.N.S., *Soil Mechanics and Foundation Engineering*, 3rd edition, Vol.2, Sai Kripa, India, 1984.
- Mustata S.C, Dracea D., Tronac A.S., Sarbo N., Constantin E., "Diagnosis and Vibration Diminishing in Pump Operation", *Procedia Engineering*, Vol.100, pp.970-976, 2015.
- Novak M., "Coupled Horizontal and Rocking Vibration of Embedded Footings", *World Conference on Earthquake 5th*, Vol.2, No.5, pp.2658-2661, 1973.
- Ojekunle V.O., Chen S., Yu F., Li J., Dai Z., "Dynamic Analysis of Gas Turbine Foundation Design", *International Conference Power and Energy, Environment*, 2016.
- Patel S.U, Mangukiya H.S., Miyani A.L., Patel H.A, Vora S.V., Sevelia J.K., "Dynamic Analysis of Foundation Supporting Rotary Machine", *World Conference on Earthquake 5th*, Vol.2, No.5, pp.34-45, 2015.
- Srinivasulu P., Vaidyanathan C.V., *Handbook of Machine Foundations*, New Delhi, India, 1976.
- Van Koten H., "Vibrations of Machine Foundations and Surrounding Soil", *HERON*, Vol.57, No.1, pp.29-54, 2012.
- ACI Committee 351.3R-18, "Foundation for Dynamic Equipment", ACI, 2018.
- Arya C.S., O'Neill M.W., Pincus G., *Design of Structures and Foundations for Vibrating Machines*, Gulf Publishing Company, pp.1, Huston, USA, 1984.
- Bhandari P.K., Sengupta A., "Dynamic Analysis of Machine Foundation", *International Journal of Innovative Research in Science, Engineering and Technology*, Vol.3, No.4, pp.169-176, 2014.
- Bhattacharya K., Mondal A., Mukherjee S., "Effect of Embedment on Vibration and Dynamic Soil Parameters for Block Foundation of Reciprocating Type of Machines", *Indian Geotechnical Conference 50th*, 2015.
- Beredugo Y.O., Novak M., "Coupled Horizontal and Rocking Vibration of Embedded Footings", *Canadian Geotechnical Journal*, Vol.9, No.477, pp.477-497, 1972.
- Day Robert W., *Foundation Engineering Handbook, Design and Construction With the 2009 International Building Code*, 2nd edition, McGraw Hill Publications, 2009.
- Ferro R.M., Ferrerira W.G., Calenzani A.F.G., "Dynamic Analysis of Support Frame Structures of Rotating Machinery", *Global Journal of Researches In Engineering, Civil and Structural Engineering*, Vol.14, No.5, pp.27-31, 2014.
- Han Y., "Coupled Vibration of Embedded Foundation", *Journal of Geotechnical Engineering*, Vol.115, No.9, pp.1227-1238, 1989.
- ISO10816-1., *Mechanical Vibration-Evaluation of Machine Vibration by Measurements on Non-Rotating Parts-Part 1: General Guidelines, First Edition*, Iso, Switzerland, 1995.
- Jayarajan P., Kouzer K.M., "Dynamic Analysis of Turbo-generator Machine Foundations", *Journal of Civil Engineering and Environmental Technology*, Vol.1, No.4, pp.30-35, 2014.

three modes of normal operation of the device, maximum working range with mechanical defect and minimum working range with mechanical defect. Data analysis and frequency resulting from these vibrations were transferred to the foundation for equipping with modeling. Then structural behavior has been evaluated in terms of deformation, displacement, stress, growth and expansion of the crack. The vibration analysis was performed by the SPECTRA PRO software and the foundation modeling and analysis in the ABAQUS finite element software is assumed with the assumption of nonlinear behavior of the material. The results show that the higher the amount and time of vibration, the more crack cracking and the compressive stresses and tensile stresses of the grout materials at the point of attachment of the rod and the pad increase, causing the destruction of this section, which Case observations correspond to actual samples. With increasing compressive strength, grout decreases the tension and cracking.

Keywords: Rotary Equipment Foundation, Finite Element, Compression Stress, Tensile Stress, Grout

۷- چکیده انگلیسی

Considering the importance of rotating equipment in the industry and the use of the design and the old designs of foreign companies, further research is needed on the effect of the vibration caused by the operation of this equipment on their foundation, in order to prevent breakdowns and stops. Production is to be prevented. In this research, the study of the foundation's behavior of rotating equipment due to vibration caused by machine operation in a foundation with different vibrations resulting from equipment performance has been studied. The foundation of the equipment is a block foundation type, under the influence of dynamic loads, static loads and special rotary loads. All vibrations were transmitted in

Archive of SID